

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИМІРЮВАННЯ НЕЕЛЕКТРИЧНИХ ВЕЛИЧИН

Факультет	Електроніки, автоматизації та метрології
Кафедра	Метрології, якості та стандартизації
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова компонента освітніх програм першого (бакалаврський) рівня вищої освіти
Рекомендовано для спеціальностей	Для всіх ОПП запроваджених ДУІТЗ
Форма навчання	Денна, заочна

Викладачі

Новикова Алла Іванівна
novikovaai@ukr.net

Старший викладач кафедри метрології, якості та стандартизації

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни	Предметом вивчення навчальної дисципліни «Вимірювання неелектричних величин» є вивчення про основні методи вимірювання неелектричних величин; отримання знань щодо видів вимірювання та засобів вимірювальної техніки, що використовуються для їх вимірювання; здобуття навичків використання засобів вимірювальної техніки неелектричних величин для вирішення вимірювальної задачі та виконання складних вимірювальних процедур
Мета дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Вимірювання неелектричних величин» є формування та отримання студентами знань в галузі теорії вимірювання неелектричних величин. Ознайомлення з сучасними методами вимірювання неелектричних величин та набуття теоретичної і практичної підготовки щодо прийомів, способів та методів отримання вимірювальної інформації та використання отриманих знань в професійній діяльності. Студент

	<p>повинен знати: розряди, класи точності, типи штрихових мір, конструктивні особливості; призначення ПКМД, комплектацію в набори, складання блоків ПКМД; будову штангенінструмента, призначення, похибки вимірювання; види мікрометричного інструмента, призначення, класи точності мікрометрів, методи вимірювання; типи вимірювальних головок, призначення, принципові схеми, методи вимірювання; деталі та вузли оптичних систем, основні характеристики оптичних систем; призначення, типи; методи вимірювання на оптико-механічних приладах; одиниці вимірювання кутів; класи та розряди кутових мір; будову механічних та оптико – механічних кутомірних приладів; призначення синусних лінійок та метод вимірювання; елементи різьби; засоби вимірювання основних елементів різьби; основні параметри циліндричних зубчатих коліс; норми точності; прилади для вимірювання параметрів зубчатих коліс; будову засобів вимірювання.</p>
<p>Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність спілкуватися іноземною мовою – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями – Здатність проводити аналіз складових похибки за їх суттєвими ознаками, оперувати складовими похибки / невизначеності у відповідності з моделями вимірювання – Здатність, виходячи з вимірювальної задачі, пояснювати та описувати принципи побудови обчислювальних компонент засобів вимірювальної техніки – Здатність застосовувати стандартні методи розрахунку при конструюванні модулів, деталей та вузлів засобів вимірювальної техніки та їх обчислювальних компонент і модулів – Здатність виконувати технічні операції при випробуванні, повірці, калібруванні та інших операціях метрологічної діяльності
<p>Результати навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Розуміти широкий міждисциплінарний контекст спеціальності, її місце в теорії пізнання і оцінювання об'єктів і явищ – Вміти використовувати принципи і методи відтворення еталонних величин при побудові еталонних засобів вимірювальної техніки (стандартних зразків, еталонних перетворювачів, еталонних засобів вимірювання) – Вміти організовувати та проводити вимірювання, технічний контроль і випробування – Знати та вміти застосовувати сучасні інформаційні технології для вирішення задач в сфері метрології та інформаційно – вимірювальної техніки – Знати та розуміти предметну область, її історію та місце в сталому розвитку техніки і технологій, у загальній системі знань про природу і суспільство. – Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням соціально політичної історії України, правових засад та етичних норм – Вільно володіти термінологічною базою спеціальності, розуміти науково – технічну документацію державної метрологічної системи України, міжнародні та міждержавні рекомендації та настанови за спеціальністю.
<p>Обсяг дисципліни</p>	<p>Загальний обсяг дисципліни 6 кредитів ЄКТС (180 академічних годин), з них: лекцій – 56 год.; практичних занять – 18 год.; самостійна робота – 106 год.</p>
<p>Форма підсумкового</p>	<p>Залік</p>

контролю	
Терміни викладання дисципліни	Відповідно до розкладу занять вибірових компонент освітньої програми

Програма дисципліни

Тема 1.	Вступ. Поняття про вимірювання геометричних величин. Штрихові міри довжини
Тема 2.	Плоскопаралельні кінцеві міри довжини
Тема 3.	Універсальні механічні засоби вимірювальної техніки (ЗВТ). Штангенінструмент
Тема 4.	Мікрометричний інструмент
Тема 5.	Скоби з відліковим пристроєм
Тема 6.	Вимірювальні голівки. Нутроміри
Тема 7.	Вимірювання кутових величин
Тема 8.	Вимірювання відхилень форми поверхонь
Тема 9.	Шорсткість. ЗВТ для вимірювання параметрів шорсткості
Тема 10.	Контроль та вимірювання параметрів різьби
Тема 11.	Оптико – механічні ЗВТ: призначення, технічні та метрологічні характеристики, принцип дії
Тема 12.	Калібрування засобів вимірювальної техніки
Тема 13.	ЗВТ геодезичного призначення: технічні та метрологічні характеристики, принцип дії

Список рекомендованих джерел

- Бичківський Р.В., Столярчук П.Г., Гамула П.Р. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація – Львів, видавництво НУ «Львівська політехніка», 2004. – 559 с.
- Л.В. Коломієць, П.П. Воробієнко, М.Т. Козаченко, М.Б. Налісний, В.Л. Серебрін, Л.О. Козаченко, О.В. Грабовський, Л.О. Лебединська Метрологія, стандартизація, сертифікація та управління якістю в системах зв'язку – Одеса: ТОВ «ВМВ», 2009. – 376 с.
- Величко О.М., Коломієць Л.В., Гордієнко Т.Б. Метрологія, технічне регулювання та забезпечення якості: у п'яти томах. Том 1: Метрологія. Підручник. – Одеса: ВМВ, 2014. – 688 с.
- Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація: Підручник / Р.В. Бичківський, П.Г. Столярчук, П.Р. Гамула. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2004. – 560с.
- Шаповал М.І. Менеджмент якості: Підручник. – К.: Знання, 2003. – 475 с.
- Маркова Л.О., Грабовський О.В. «Метрологія», – Одеса: СтандартЪ, 2011
- Головка Д.Б. «Основи метрології та вимірювань», – К.: Либідь, 2001
- Закон України "Про метрологію та метрологічну діяльність" від 05.06.2014 № 1314 – VII.
- Закон України "Про технічні регламенти та оцінку відповідності" від 15.01.2015 № 124 – VIII.
- Технічний регламент щодо неавтоматичних зважувальних приладів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1062;
- Технічний регламент засобів вимірювальної техніки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 163;
- Технічний регламент законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.01.2016 № 94.
- Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.06.2016 № 1048 Про встановлення національного стандарту, що є ідентичним гармонізованому європейському стандарту та надає презумпцію відповідності приладів суттєвим вимогам Технічного регламенту щодо неавтоматичних зважувальних приладів.
- Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 01.09.2016 № 1435 Про затвердження переліку національних стандартів, відповідність яким надає презумпцію відповідності засобів вимірювальної техніки суттєвим вимогам Технічного регламенту законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки.
- Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.09.2016 № 1512 Про затвердження переліку національних стандартів, що ідентичні гармонізованим європейським стандартам та відповідність яким надає презумпцію відповідності засобів вимірювальної техніки суттєвим та особливим вимогам Технічного регламенту засобів вимірювальної техніки.
- ДСТУ 2681 Метрологія. Терміни та визначення
- ДСТУ 3651.0 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Основні одиниці фізичних величин Міжнародної системи одиниць. Основні положення, назви та позначення.
- ДСТУ 3651.1 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Похідні одиниці фізичних величин. Міжнародної системи одиниць та позасистемні одиниці. Основні положення, назви та позначення.

- ДСТУ 3651.2 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Фізичні сталі та характеристичні числа. Основні положення, назви та значення.
- ДСТУ ISO / IEC 17025 : 2017 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій.
- ILAC P10:2002 ILAC policy on traceability of measurement (Політика ILAC з простежуваності вимірювань).
- ДСТУ – Н РМГ 43:2006 Метрологія. Руководство по выражению неопределённости измерений.
- Міжнародний словник з метрології – Основні й загальні поняття та пов'язані з ними терміни (VIM). Видання 3 – те. Версія 2008 року з незначними виправленнями», переклад ННЦ «Інститут метрології». Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» № 1314 – VII від 05.06.2014 р.
- ДСТУ 3741 Метрологія Государственная поверочная схема для средств измерений длины.
- ДСТУ 3381 Метрологія Державна повірочна схема для засобів вимірювання маси. ДСТУ 3537:2011 Метрологія Державна повірочна схема для засобів вимірювання об'єму рідини
- ДСТУ EN 45501:2007 Прилади неавтоматичні зважувальні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань. (EN 45501:1992, IDT).
- Технічний регламент. Порядок складання Переліків засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації та підлягають повірці згідно наказу Держспоживстандарту України №262 від 15.09.2005р. та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України за №1139 / 11419 від 04.10.2005р

Інформація про консультації

Індивідуальні та колективні консультації проводяться в час, визначений за попередньою домовленістю з викладачем через засоби зв'язку.

Загальна схема оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		Нарахування балів	Бали нараховуються таким чином:
		для іспиту	для заліку		
90-100	A	Відмінно	зараховано	Нарахування балів	Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою і становить: за поточну до 60 балів, за результати індивідуального завдання – до 40 балів. При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань здобувачів вищої освіти за різними системами
82-89	B	Добре			
74-81	C				
64-73	D				
60-63	E	Задовільно			
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання		
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Політика опанування дисципліни

Відвідування:

Відвідування та відпрацювання пропущених занять є обов'язковим. Допускаються пропуски занять з поважних причин, які підтверджується документально. За такої умови навчання може відбуватися в режимі он-лайн за погодженням із деканатом.

Дотримання принципів академічної доброчесності:

Політика щодо академічної доброчесності побудована на основі «Положення про академічну доброчесність» в університеті. Списування під час виконання письмових контрольних видів робіт заборонено. Користуватися мобільними пристроями, під час проведення різних видів контролю успішності, дозволяється лише з дозволу викладача.

Умови зарахування пропущених занять:

Відпрацювання пропущених занять проходять в дні згідно графіку консультацій викладачів кафедри.